

Leticia Dolera: “És imprescindible que el feminisme entri al ‘mainstream’ i passi a formar part de la cultura ‘pop’”

Leticia Dolera (Barcelona, 1981) es defineix com a actriu, directora, feminista i matazombis professional. Després d’una llarga trajectòria davant les càmeres, debuta com a guionista i directora de cinema amb la seva pel·lícula 'Requisitos para ser una persona normal' (2015). Afirmar que el feminisme l’ha fet més feliç i impregna tota la seva trajectòria: la de dins i la de fora de la pantalla.

Text: Mireia Mora / Fotos: Helena Olcina

A ‘Yo también soy una chica lista’ (Destino, 2017), Lucía Lijtmaer teoritzava sobre tres tipus de dones: les que prenen consciència del feminisme a través d’un cop al cap llarg i sostingut, les del cop en sec o les de l’eterna letargia, que no seran feministes mai. Quin tipus de noia ets tu?

Jo sóc la del coma llarg i sostingut. Per a mi han anat passant coses, però sí que és cert que em vaig llegir un article de la Barbijaputa que va fer que tots aquests petits cops al cap tinguessin un relat coherent. L’article explica que sembla que només tinguem dret a alçar la veu quan hi ha una agressió sexual o quan hi ha una mort, que la resta de les vegades som unes histèriques i exagerades. I em vaig sentir molt identificada amb això. Em vaig veure a mi mateixa havent-me sentit tantes vegades com la pesada, la boja, la histèrica... i no entenent gaire bé el perquè. De sobte, en veure-ho teoritzat, em vaig sentir reflectida i vaig dir: “Ah, és clar! No estic sola, no sóc boja i no sóc una histèrica!”. Hi havia prèvies, no hi va haver un sol cop fort.

Però tu sí que eres pedagògica i conscient. Ho assenyalaves, perquè acabes de dir que et senties pesada...

Sí, jo ho assenyalava. I ho assenyalo. El primer cop que ho vaig fer tenia uns 15 anys. Jo jugava a voleibol pista, a la lliga de Barcelona, i m’agradava molt. Vaig aprendre molt dels valors que et dona l’esport: l’esperit de lluita, l’esforç, el treball en equip... Que són dinàmiques que també es donen en el món del cinema. I crec que són valors que s’han perdut en l’esport hegemònic que és, ara mateix, el futbol masculí. Tots aquests valors, que ens van ensenyar als entrenaments i als partits, no trobo que es transmetin en aquest gran altaveu que és ara mateix el futbol masculí. Nosaltres jugàvem en ‘shorts’ i, de sobte, un dia ens van informar que s’havia canviat la normativa i que les noies, a partir de la temporada següent, hauríem de jugar amb el ‘culotte’ de voleibol platja. Em vaig preguntar: per què? Vaig demanar si els nois també jugarien amb ‘culotte’ i em van respondre que no, que ells jugarien amb pantalons. I em vaig tornar a preguntar: i per què nosaltres hem d’anar en calces? En el meu cas, no era ni tan sols una qüestió de pressió estètica, perquè jo per constitució tinc el que entenem per cos normatiu, però no entenia per què havíem de sortir mig despullades a jugar. Em vaig negar a usar el ‘culotte’ i l’àrbitre em va dir que no podia jugar. A la meitat del partit em vaig posar el ‘culotte’ per poder entrar a la pista.

“Les dones escollim lliurement maquillar-nos, arreglar-nos o criar els infants? És clar que no!”

Va ser un fracàs per a tu?

Aquesta història, ara, la llegeixo com l'exemple perfecte del 'mite de la lliure elecció'. Les dones escollim maquillar-nos, escollim arreglar-nos, escollim quedar-nos criant els infants, escollim les cures... lliurement? És clar que no! Jo em vaig veure forçada a fer allò per poder seguir jugant. Recordo, a més, que en el meu equip hi havia companyes que tenien complex de posar-se aquella peça de roba i recordo sentir-me molt malament per elles. Com que jo ja tenia l'hàbit de protestar, vaig plantar-me. Però en aquell moment no vaig fer de tot allò una lectura feminista. Jo no sabia què era el feminisme, ni tenia referents específics. A casa meva no se'n parlava.

Tenim un primer cop al cap. Però tu dius que en tens més; els recordes?

Sí, evidentment. Totes ens hem donat molts cops al cap. És inevitable. A vegades, alguns d'aquests cops no saps que són cops fins al cap d'algun temps i els redescobreixes... Com quan ets adolescent i surts de festa; et trobes amb allò que les noies no paguen entrada a les discoteques, que els nois t'assetgen quan vas cap al lavabo... però jo tot això pensava que era normal; mai en vaig fer una lectura més enllà. Pensava: és normal, som ties i els nois volen ballar amb nosaltres i ens volen convidar a copes perquè ens emborratxem. És clar, després entens que això que veia com a natural és la cultura de la violació. Pensava: hi ha 'tios' pesats i ja està. I em preguntava: sempre? Doncs sí, sempre hi ha 'tios' pesats. En definitiva, pensava que era natural haver de suportar totes aquestes situacions per la meva condició de dona. Això és el que ens han ensenyat.

I en el teu entorn professional, t'has donat cops al cap?

Sí, crec que vaig tenir un cop definitiu: a París. Havia fet una minisèrie a França, em va encantar l'experiència i a partir d'aquell moment he desitjat durant molt de temps que sorgís un projecte per anar a fer cinema allà. Em van oferir una pel·lícula i em vaig il·lusionar moltíssim. Era un film de terror, amb un guió no especialment brillant, però vaig considerar que podia protagonitzar la 'pel·li' per l'oportunitat que suposava. Quan el vaig llegir, vaig trobar-me que hi havia una escena en la qual jo sortia de la dutxa. La meva amiga estava depilant-se i manteníem una conversa mentre jo estava despullada. A mi em va semblar que era guapo mostrar la intimitat de dues dones parlant de què els està passant, però de seguida vaig pensar: com ho rodaran, això? Perquè, despullar-se és alliberar el cos de la dona? Jo crec que no sempre. Depèn de quin nu. Si és un nu en el qual jo com a actriu tinc el poder, sí. Si és un nu perquè la resta em miri, potser no. Sempre hi ha aquesta línia.

“Quan estudiava, ens deien que, si no érem capaces de despullar-nos en pantalla, no ens dediquéssim al cine”

Però, tot i així, tu estaves disposada a fer la pel·lícula?

Vaig anar a París per reunir-me amb el director, el productor i la directora de càsting. Jo vaig manifestar que em semblava innecessari recrear-se en el fet que jo m'estigués dutxant i estigués despullada. Aquella escena no volia assenyalar cap fragilitat en el meu personatge, ni mostrar que el meu cos tenia alguna cosa estranya. Els vaig dir que no em venia de gust despullar-me i es va fer un silenci sepulcral. El director no va dir res, es va quedar com en xoc. El productor va prendre la iniciativa i em va dir que havia d'entendre que, perquè la pel·lícula fos 'sexy', havien de mostrar el meu cos, ja que, si no, la gent no aniria a veure-la.

...

Per tal d'arribar a un acord, el productor va agafar un paper i va començar a dibuixar el meu cos. Que, en lloc de fer un pla frontal, podíem situar la càmera lateral i veure la part posterior del meu pit. Després va dir-me que havíem de parlar de com apareixia el cul i va repetir l'operació: un dibuix que mostrava fins on ensenyariem. Em vaig sentir com un animal valorat a quant anava el quilo. Mentre l'escoltava, volia aixecar-me tirant la taula, però vaig pensar que França era un somni per a mi. Em vaig aixecar tranquil·la, els vaig dir que m'ho pensaria i vaig marxar. En arribar al metro, em vaig posar a plorar desconsoladament. No m'importava que la gent em veiés, perquè sentia ràbia i frustració. Em sentia malament per no haver-los escopit a la cara i dir-los tot el que pensava. Aquesta situació és un bon exemple per parlar del sentiment de culpa. Perquè jo em sentia culpable per una cosa, aparentment força nímia. Però fem un paral·lelisme: una noia és en una discoteca borratxa perquè s'ha begut quatre copes i un 'tio' abusa d'ella. Com de culpable se sentirà després, a sobre, aquesta noia? Quan vaig arribar a Barcelona, el director em va telefonar, es va disculpar i em va dir que havia eliminat l'escena del guió. Però jo li vaig dir que no volia fer la pel·lícula, tampoc havent aconseguit que retiressin l'escena de la dutxa.

Però tu t'has despullat a la gran pantalla...

Sí. I el moment de despullar-te no és dramàtic, perquè la gent de l'equip acostuma a ser molt respectuosa. En general, la gent que fa cinema és sensible i no genera moments incòmodes, tot i que jo conec actrius que han viscut situacions desagradables. El que sí que m'ha passat és sentir molta vergonya veient-me despullada durant la projecció, perquè era un nu absolutament innecessari. Això ja em passava quan estudiava i ens deien que, si volíem ser actrius, hauríem de despullar-nos en pantalla. I que, si no ens vèiem capaces de fer-ho, que no ens dediquéssim al cinema. El pudor que jo sento és en veure la sexualització que es fa del cos femení. Com canvia la mirada dels altres cap a tu. Davant d'aquesta mirada, jo em vull tapar, perquè és resultat de pressió i de violència sexual.

“Defenso la importància que el relat cultural deixi de ser androcèntric: les dones hem de ser protagonistes”

Tu, a més de ser actriu, també escrius i dirigeixes. Parlem de la directora feminista.

Crec fermament que hi ha dues maquinàries de reproducció del masclisme i de la desigualtat que patim les dones: l'educació i la cultura. La cultura és tot el que ens envolta, és el que ens construeix. El relat cultural genera l'èpica, els sentiments d'aspiració, et mostra com funciona el món, com les persones es relacionen entre elles. Defenso la importància de canviar el relat, la necessitat que deixi de ser androcèntric: les dones hem de ser protagonistes i hem de suportar el pes de l'acció. Quan dic això, sovint em responen que jo el que vull és fer cinema polític. Davant d'aquesta afirmació, jo contesto sempre que això és ineludible: tot relat és polític. Tots els relats ens mostren una forma concreta de com s'organitzen els éssers humans, com es relacionen entre ells, quines relacions de poder s'hi estableixen, etc. El meu pla secret és colar-me en el sistema. Evidentment, jo sola no canviaré el món. És molt probable que jo mori i continuem vivint en una realitat capitalista i patriarcal, però vull entrar al sistema amb alguns 'marges' a les butxaques i deixar-los allà. Colar-me per, a poc a poc, anar modificant el relat, diversificant-lo i convertint-lo en més ric.

Sortir dels marges per guanyar l'hegemonia també passa per reivindicar el rol de personatges públics com Ylenia o Paula Vázquez?

Per a mi, és imprescindible que el feminisme entri al 'mainstream' i passi a formar part de la cultura

'pop'. Que perdi aquest estigma negatiu. Nosaltres com a dones feministes arribem fins a uns certs espais. Tenim un altaveu limitat, que ens permet fer reflexionar altres dones, de la mateixa manera que d'altres ens han fet reflexionar a nosaltres sobre per què ens succeeix el que ens succeeix. Ylenia arriba a un públic al qual ni tu ni jo arribem. La pregunta és clara: volem que el pensament feminista arribi a aquest gran públic? Sí! Volem que la gent que segueix Ylenia l'escolti parlar de feminisme i d'apoderament de la dona? Un poderament, que, a més, no està basat a ser un objecte de desig? Sí, és molt important.

Reivindiques el 'mainstream' també en la creació cultural?

Els marges resulten molt romàntics. Des dels marges, es pot crear amb llibertat i tenir una veu que surti de l'homogeneïtat. Però, com que el capitalisme ho impregna tot, les pel·lícules que es fan als marges mai arribaran —per molt bones que siguin— a un públic majoritari. Si, a més, la pel·lícula està dirigida per una dona, no rebrà tanta inversió econòmica per tirar endavant el projecte, ni tampoc s'invertiran tants recursos a promocionar-la, però hem de seguir batallant per conquerir el territori d'allò simbòlic. Sembla que anem aconseguint igualtat en les lleis, però allò simbòlic, des del punt de vista històric, ens ha estat negat perquè genera subjectivitats, emocions. No és suficient tenir el dret a votar o a treballar; hem de tenir dret a explicar-nos.

Explica'ns el teu gran aprenentatge del feminisme

Crec que el més important és la sororitat. És un procés molt intens, tant, que podria posar-me a plorar ara mateix de l'emoció. Compartir entre nosaltres ens fa no sentir-nos soles, ens fa prendre consciència que som moltes dones que sabem què suposa i què ens toca viure només pel simple fet d'haver nascut dones. Després, també, hi ha els aliats feministes; però, igual que jo no puc saber què significa —només m'ho puc imaginar— tenir una discapacitat o ser negra, ells tampoc saben com és viure en aquest món sent una 'tia'. Nosaltres sabem quines experiències ens travessen i les coses que tenim en comú. Després, a més, he après què és la interseccionalitat. No és el mateix ser una dona de classe obrera que de classe alta, que negra, que tenir una discapacitat... però tenim una cosa en comú: totes som dones i a totes se'ns considera inferiors pel simple fet de ser-ho. Per a mi, el feminisme ha estat una revolució interior que m'ha fet més conscient, més lliure i més feliç.

Aquesta entrevista forma part de ' FEMINISME(S)', el quart dossier monogràfic de CRÍTIC, que enguany denuncia les discriminacions masclistes que pateixen les dones al llarg de la seva vida i reivindica les aportacions dels diferents corrents feministes. Si el voleu adquirir, ho podeu fer en [aquest enllaç](#).